

Loïc Wacquant'da Kent ve Toplum Kuramı

Teorik Makale/Theoretical Article

Aksu AKÇAOĞLU*

ÖZET

Bu makale Loïc Wacquant'ın geliştirdiği özgün araştırma programının kent sosyolojisi için vaat ettiği imkanları konu alıyor. Loïc Wacquant, ampirik araştırmaları, kuramsal tartışmaları ve metodolojik açılımları bir arada yürüten, çağdaş sosyolojinin önemli figürlerinden biridir. Pierre Bourdieu sosyolojisinin önde gelen temsilcilerinden olan Wacquant, hocasının kavramsal çerçevesini genişleterek, marjinalleştirerek ve zaman zaman da farklı figürlerle sentezleyerek özgün bir yaklaşım üretir. Çalışma ilk olarak, bu özgün bakış açısının altında yatan ve Wacquant külliyatının omurgasını teşkil eden dört temel ilkeye odaklanıyor. Sözü ettiğimiz bu dört temel ilke, epistemolojik ihtiyat, uygulamalı Bourdieu sosyolojisi, etnografiyle iç içe geçmiş bedenden sosyoloji ve sabit-fikir savar olarak eleştiridir. Makale ardından Wacquant'ın Kent Paryaları'ndan Punishing the Poor'a uzanan çalışmalarının ana hatlarını ve temel kavramsal teçhizatını ele alıyor. Fransız sosyoloğun kentsel mekân, iktidar mücadeleleri ve bedensel eğilimler arasında kurmaya çalıştığı bağlantıların altı çiziliyor. Son olarak, Wacquant'ın ilişkisel sosyolojiyi temel alarak geliştirmeye çalıştığı kent sosyolojisi yaklaşımının Pierre Bourdieu külliyatındaki temelleri inceleniyor. Bourdieu'nün Cezayir'de yürüttüğü erken dönem çalışmalarından, Fransa'daki geç dönem çalışmalarına kadar kentsel mekâna dair ilgisinin farklı boyutları ve imaları tartışılıyor.

Anahtar Kelimeler: *Wacquant, Kent, Bourdieu, Kuram, Beden*

JEL Kodları: *Z1, Z13.*

City and Social Theory in Loïc Wacquant

ABSTRACT

This article focuses on the possibilities of Loïc Wacquant's peculiar research program especially for urban sociology. Loïc Wacquant is one of the prominent contemporary sociologists who combines empirical research, theoretical discussions, and methodological interventions. Wacquant, one of the leading representatives of Pierre Bourdieu sociology, generates an original approach by expanding, marginalizing, and synthesizing his mentor's theoretical point of view. The study first focuses on the four fundamental principles that underlie this unique perspective and form the backbone of Wacquant's oeuvre. These four basic principles are epistemological vigilance, putting Bourdieu to work, carnal sociology through ethnography, and criticism as an antidote of doxa. The article then explores the outlines and basic conceptual equipment of Wacquant's work, from The Urban Outcasts to Punishing the Poor. The connections that the French sociologist tries to establish between urban space, power struggles and bodily dispositions are underlined. Finally, the foundation of his

* Dr. Öğretim Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, Çanakkale/Türkiye, aakcaoglu@comu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8692-4698>

peculiar urban sociology is explored in Pierre Bourdieu's oeuvre. The different dimensions and implications of Bourdieu's interest in urban space, from his early work in Algeria to his late work in France, are discussed.

Keywords: *Wacquant, City, Bourdieu, Theory, Body*

JEL Codes: *Z1, Z13.*

* Bu çalışma Araştırma ve Yayın Etiğine uygun olarak hazırlanmıştır.

GİRİŞ

Loïc Wacquant, kuramsal tartışmaları, ampirik araştırmaları ve metodolojik açılımları bir arada yürüten, çağdaş sosyolojide örneğine nadir rastladığımız çok yönlü bir sosyologdur. Mentörü Pierre Bourdieu'den miras kalan sosyolojinin tüm boyutlarına dair bu ilgi, disiplinler arası çalışmalara yapılan kuvvetli vurguyla perçinlenir. Wacquant'ın bu çok boyutlu ve bütüncül araştırma programının merkezinde, 1980 sonrası önce ileri toplumlarda görülüp ardından tüm dünyayı etkisi altına alan kutuplaşmış metropolisteki özgün kentsel eşitsizliğin karşılaştırmalı analizi yer alır (Hancock, 2009). Wacquant'ın kent sosyolojisine dair özgün katkısının kaynağında, kentsel mekân, toplumsal yapılar, etno-ırksal/sınıfsal ayrımlar ve bilişsel kategoriler arasındaki bağları titizlikle ele alması yatar (Flint ve Powell, 2019).

Deneyimlenen kentsel yoksulluğun büyük toplumsal yapılardaki kökleriyle birlikte ele alan bu araştırma programının ilk durağı olan Kent Paryaları'nda Fransız sosyolog, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki siyah gettolarının dönüşümüne odaklanır (Wacquant, 2015). 1880-1980 arası işlev gösteren komünal getto, bir taraftan siyahları belirli bir mekâna kapatıp emeklerini sömürürken, diğer taraftan kaynaklık ettiği dayanışma ilişkileri ve paralel kurumları aracılığıyla dış dünyanın talepkar ve tehditkâr kuşatıcılığından bir kalkan gibi koruyan çift başlı özgün bir sosyo-mekânsal birimdir. Wacquant, 1980 sonrasında gözlemlenen iki önemli dönüşümün neticesinde komünal gettonun işlevini yitirdiğini ileri sürer. Emek piyasasında yaşanan dönüşümlerin neticesinde ücretli emeğin parçalara ayrılması, siyah gettosunu yarı-zamanlı ve düşük maaşlı işlerin merkezine dönüştürmekle kalmamış, siyahlar arasında kronik işsizliğin yaygınlaşmasına sebep olmuştur. Emek piyasasında yaşanan dönüşümlerin neticesinde sosyal yardımlara muhtaç hale gelen bu kırılğan nüfusa vurulan ikinci darbe, refah devletinin küçülmesi ve sosyal yardımların koşula bağlanmasıdır. Sözünü ettiğimiz büyük toplumsal dönüşümün getto sakinleri üzerindeki etkisini daha da ağırlaştıran, merkezi ve yerel bürokrasi, medya ve akademi tarafından ortaklaşa bir şekilde üretilen ve pompalanan bölgesel damgalamanın, siyahların getto dışında işe girebilme imkanlarını daraltmasıdır. Netice olarak, iş imkânlarının buharlaşmasıyla güvencesizleşen ve dayanışma ağlarının çökmesiyle aşırı bireyselliğe

terk edilen komünel gettonun yerini hiper-getto alır. Sakinlerinin sistematik olarak düşük ücretli işlere, enformel sektöre ve suça itildiği hiper-getto, ileri marjinalliği besler.

Bu öncü bulgular, bir taraftan 1990’larda Avrupa ülkelerini esir alan gettolaşma söyleminin ampirik zemininin Fransa örneği üzerinden test edilmesiyle taçlanırken, diğer taraftan hiper-gettoyu bir açık hava hapishanesine dönüştüren nedenlerin sorgulanmasına dair yeni bir araştırma gündemi üretir. Wacquant (2009a) *Deadly Symbiosis*’te hiper-getto ve hapishane arasındaki yapısal türdeşliği, eş-mantıklılığı ve kültürel örtüşmeyi inceler. *Punishing the Poor*’da ise siyah gettosunun sakınlarının yolunu geçmişte daha önce hiç olmadığı kadar hapishaneye düşüren dönüşümlerin bürokrasi alanındaki köklerine ışık tutar. Bu aynı zamanda, neoliberalizmin ilişkisel kavranışına dair Bourdieu’nün (1999) geliştirdiği yaklaşımın genişletilmesini ifade eder. Wacquant’a göre, neoliberalizmde devletin genişleyen sağ eli sadece hazine ve piyasayla ilgili diğer bürokratik kurumlardan oluşmaz. Buna ek olarak, mahkeme, polis ve hapishane de devletin genişleyen sağ elinin parçasıdır (Wacquant, 2009b).

Bu özgün araştırma programının en güncel durağında Wacquant (2022), Bourdieu sosyolojisinin omurgasını teşkil eden epistemolojik ihtiyat ilkesinin nasıl çalıştığını ve ne ifade ettiğini, 1970-2000 arasında ABD’deki ırk ve sınıf literatürüne damgasını vuran sınıf-altı kavramı üzerinden örneklendirir. Akademi, medya ve sivil toplum örgütlerinin ortaklaşa çabasıyla inşa edilip dolaşıma sokulan ve ırk ve yoksulluğun ABD’ye özgü bileşimini ifade etme iddiasında olan kavram, Wacquant’a göre, siyahların yoksulluğunu bireysel nedenlere indirgeyerek ve böylelikle siyah nüfusu yaftalayarak tahrir edici etkiler üretir. *The Invention of the Underclass (Sınıf-altının İcadı)*, kavramların toplumsal dünyayı açıklamak için kaçınılmaz bir şekilde başvurduğumuz iletişimsel işlevlerinin yanında, toplumsal dünyayı inşa etme kapasiteleri olduğunu da hatırlatan önemli bir ihtiyat uyarısıdır.

Delica ve Hansen’in (2016) de belirttiği gibi, Wacquant’ın birbiriyle iç içe geçen bu özgün araştırma programının altında dört temel ilke yatar: epistemolojik ihtiyat, uygulamalı Bourdieu sosyolojisi, bir araştırma aracı olarak habitus ve sabit-fikirleri hedefine yerleştiren eleştiridir. Epistemolojik ihtiyat, araştırmacıyı hazırda bulduğu gündelik dile, medyaya, bürokrasiye ve akademiye ait kavramları hiç sorgulamadan kullanmak yerine, araştırma nesnesini inşa etmeye davettir. İleri marjinallik, bölgesel damgalama, komünel getto, hiper-getto ve anti-getto gibi kavramlar, epistemolojik ihtiyat ilkesinin somut örnekleri olarak görülebilir. Wacquant’ın esin kaynağı, tahmin edilebileceği gibi Pierre Bourdieu’dür. Fakat, Wacquant külliyatı Bourdieu’nün kavram setinin olduğu gibi uygulanmasına dayanmaz; Bourdieu’nün kavramları gerektiğinde genişletilir ve marjinalleştirilir. Habitus kavramının etnografik bir araç olarak kullanılması, bahsettiğimiz marjinalleştirmenin bir örneğidir. *Ruh ve Beden*, Wacquant’ın (2012) habitus kavramı üzerine inşa ettiği etnografik yaklaşımın ayrıntılı bir örneğidir.

Etnografik veriler, sabit-fikirleri hedef alan eleştirilerin ham maddesidir. Tıpkı mentörü Bourdieu gibi, Wacquant için de sosyolojik eleştirinin temel hedefi, anlamı faile geri vermektir. Aşağıda, burada ana hatlarını çizdiğim Wacquant sosyolojisinin kent sosyolojisine dair katkılarını ayrıntılı bir şekilde inceliyorum.

1. GETTO, İLERİ MARJİNALLİK VE CEZA DEVLETİ: WACQUANT'IN KENT SOSYOLOJİSİ

İlk kitabı Kent Paryaları'ndan itibaren, kentsel mekân Wacquant'ın özgün araştırma programının merkezi unsurlarından biri olmuştur. Fransız sosyoloğun kent sosyolojisine temel katkısı iki boyutta ele alınabilir. İlk boyutta Wacquant, Bourdieu'nün epistemolojik ihtiyat ilkesini işe koşarak, en net biçimde Amerikan kentlerine damga vuran sınıfsal, etno-ırksal ve mekânsal ayrımlar arasındaki paralelliğin içsel mantığına ışık tutar. Böylelikle, 1960'lardan itibaren Amerikan kentlerindeki geleneksel siyah gettolarında görülen çöküşe dair akademi alanında geliştirilen bireyci ve ahlakçı bakış açısı terk edilir. Wacquant'ın neoliberal dönemde gözlemlenen kentsel eşitsizliği inceleyebilmek için inşa ettiği kavramsal araçların merkezinde ileri marjinallik, bölgesel damgalama ve komünal getto, hiper-getto ve anti-getto üçlemesi yer alır.

Wacquant'a göre, yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren giderek artan bir hızla siyahlar arasında yoğunlaşan yoksulluk, kronik işsizlik, erken yaşta annelik, bağımlılık, yüksek suç oranı ve hapisaneye girme sıklığı her şeyden önce komünal gettoyu karakterize eden temel dokunun bozulduğuna dair işaretlerdir. Yaygın kanaatin aksine, sözünü ettiğimiz bu çöküşün kaynağında sınıfa altı olarak adlandırılan marjinal bir grubun çalışmak yerine hayatını sosyal yardımlarla sürdürmeyi tercih etmesi yatmaz. Tam tersine, komünal gettoyu iskân eden siyahları işsizliğe, yoksulluğa ve marjinalleşmeye mahkûm eden sistematik siyasi, bürokratik ve ekonomik tercihler yukarıda sözünü ettiğimiz sorunlarla anılan bir grubu ortaya çıkarır. Sanayisizleşme, refah devletinin küçülmesi ve giderek daralan ve koşula bağlanan sosyal yardımların yarattığı boşluğu suça karşı sıfır tolerans olarak bilinen sert ceza politikalarıyla doldurma girişimi, komünal gettoya özgü dayanışma ağlarını ve paralel kurumları ortadan kaldırarak hiper-gettoyu teşkil eder. Hiper-getto, okul, hastane ve fabrika gibi kurumların ve bu kurumlarda çalışan orta sınıfların gettoyu terk etmesiyle beliren ve getto sakinlerinin öz saygılarını törpüleyen yaftalama yüküyle daha da ağırlaşan bir tür sosyal çöldür. Neoliberalizmin koşullandırdığı özgün bir sosyo-mekânsal birim olarak hiper-getto, ileri marjinalliği üreten toplumsal koşullara mahkûm edilmiştir. İleri marjinallik, kentsel eşitsizliğin tarihin daha önceki dönemlerinde deneyimlenen formlarından bağımsız ve özgün olan, ekonominin yeni sektörlerinden beslenen ve bu nedenle de gelecekte daha yaygın biçimde gözlemlenmesi muhtemel olan formudur. İleri marjinalliği siyah gettosunun kaderi haline getiren, sadece ekonomik dönüşümler ya da siyasi politikalar değildir.

Goffman'ın (2014) örselenmiş kimlikler yaklaşımını, Bourdieu'nün (1994) bürokrasi alanı kavramıyla sentezleyen Wacquant, yerel ve merkezi yönetimlerin, medyanın ve akademinin ortaklaşa ürettiği ve siyah gettosunu suç ve sapkınlıkla lekeleyen *bölgesel damgalamanın* getto sakinlerini geleceksizleştirdiğini ileri sürer. Yaşadıkları mahallenin, yukarıda sözünü ettiğimiz bölgesel damgalama tarafından lekelenmesi, getto sakinlerinin iş imkânlarının daralmasıyla neticelenir. Sonuç olarak, siyah gettosunun sakinleri sistematik bir biçimde enformel sektöre itilir.

Getto kavramına gösterilen bu özen, epistemolojik ihtiyat ilkesinin uygulamalı bir örneği olarak görülebilir. Nitekim bu özen, 1990'larda farklı ülke ve kültürlerden göç alan Avrupa ülkelerinde yükselişe geçen gettolaşma söyleminin ampirik bir zemininin bulunmadığını görmemize yardımcı olur. Fransa örneğinden hareket eden Wacquant'a göre, tıpkı ABD'de olduğu gibi, sanayisizleşme, güvencesizleşme ve kronik işsizlik gibi sosyal sorunların kıskacındaki Avrupa kentlerinin yoksul mahalleleri, etno/ırksal bir ayrışmaya dayanmadığı için getto olarak adlandırılmaz. Buna ek olarak, tüm kan kaybına rağmen, ABD'ye kıyasla Avrupa ülkelerinde halen güçlü durumda olan refah devleti politikaları, yoksul mahallelerin gettoya dönüşmesini önler. Bu nedenle Avrupa kentlerindeki sınıfsal ve etnik kutuplaşma getto kavramıyla ifade edilecekse, uygun olan kavram anti-gettodur.

Kent Paryaları'nda ana hatları çizilen komünal gettonun sosyo-mekânsal dönüşümünün ve ileri marjinalliğin bürokrasi alanındaki kökleri *Punishing the Poor*'un konusudur. Wacquant *Punishing the Poor*'da, siyahların kıyas kabul etmeyecek bir yoğunlukla, sayıları her geçen gün daha da artan hapisanelere kapatılmasını sarsıcı istatistiklerle ortaya koyarak, hiper-gettonun bir tür açık hava hapisanesi olarak işlev gösterdiğini ortaya koyar. Wacquant'ın siyah gettosu, ileri marjinallik ve hapisane arasında kurduğu bağlantının omurgasında, Bourdieu'nün özgün devlet kavrayışının genişletilmesi yatar. Bourdieu'ye göre bir alan olarak, bürokrasi alanı olarak, devlet yekpare bir yapıdan oluşmaz. Tam tersine, devletin sahip olduğu somut ve sembolik iktidar, bürokrasi alanında farklı konumları işgal eden failler arasındaki mücadelenin mükafatıdır. Bu çatışmaların bir tarafında, evrensel çıkarları temsil eden ve kamusal hizmeti devletin varoluş sebebi olarak gören eğitim, sağlık ve sosyal politikayla ilgili kurumların çalışanları, kısaca *devletin sol eli* yer alırken; diğer tarafında ise piyasanın mantığını ekonominin genel mantığı olarak gören, kamusal hizmetlerde kısıtlayıcı reform talep eden ekonomi bürokrasiyle, sosyal sorunların çözümü için cezalandırıcı kurumların ve hukukun etkinleştirilmesini talep edenlerden oluşan *devletin sağ eli* yer alır (Bourdieu, 1998). Bourdieu'ye göre neoliberalizm, devletin sağ elinin yıkıcı saldırıları karşısında, devletin sol elinin, kamusal hizmetlerin sınırlarının daralmasına ve piyasa çıkarlarının ortak çıkar biçiminde dayatılarak gündelik hayatın sabit fikrine dönüşmesine dayanır.

Wacquant'a göre neoliberalizmde devletin genişleyen sağ eli yalnızca hazineden ve piyasayla bağlantılı diğer bürokratik kurumlardan ibaret değildir. Bunların yanında özellikle üç temel kurum, devletin genişleyen sağ eline zemin teşkil etmektedir. Bu üç kurum, polis, mahkemeler ve hapishanelerdir. Daha önce değindiğim gibi, ileri marjinalliğe sistematik bir şekilde hapsedilmiş siyah gettosunun yolu kentin diğer bölgelerinde hiç olmadığı kadar polisle, mahkemelerle ve hapishaneyle kesişir. Wacquant *Punishing the Poor*'da (2009), ABD'de 1960'larda başlayıp, 1990'larda zirveye ulaşan refah devletinin çöküş sürecinde, toplumsal sorunlara sosyal politika enstrümanlarıyla müdahale etmenin yerini ceza politikalarının aldığını ileri sürer. Sözü edilen süreçte devletin işsizlik ve evsizlik gibi durumlarda devreye soktuğu sosyal yardımlar istikrarlı bir şekilde azalırken, yoksulluğun çeperi giderek genişler ve 1994'te sayıları 40 milyona (ABD nüfusunun %15'ine) ulaşır (a.g.e., s. 53). Aynı dönemde görülen dikkat çekici bir diğer gelişme ceza evine girenlerin sayısında görülen büyük artıştır: 1970-1995 arasındaki çeyrek asırlık dönemde ceza evine girenlerin sayısı %442 artmıştır. Daha da önemlisi, ABD nüfusunun %13'ünü oluşturan siyahların hapishanelerdeki oranı %53'e ulaşarak tarihte ilk kez beyazları geride bırakmıştır (a.g.e., s. 61). Burada sadece küçük bir bölümünü paylaştığımız bu istatistikler, çarpıcı bir biçimde siyah alt-proleterlerin yoksulluğa, suça ve hapishaneye sistematik bir biçimde mahkûm edildiğini gözler önüne serer. Wacquant'a göre neoliberalizm, yaygın bir biçimde düşünüldüğü gibi devletin piyasa karşısında giderek küçülmesini ifade etmez. Tam tersine, tıpkı Bourdieu'nün ifade ettiği gibi, neoliberalizm en temelde devletin yeniden yapılanmasını ve genişlemesini ifade eder. Fakat tek ayırt edici özelliği, devletin piyasayla uyumlu kurumlarının güçlenmesi değildir. Aynı zamanda, devletin cezalandırıcı kurumları da devasa oranda genişler. Neoliberal devlet, bir ceza devletidir. Neoliberalizmde, kentsel yoksullukla sosyal politikalar aracılığıyla mücadele etme stratejisinin yerini, yoksulluğun cezalandırılması alır. Böylelikle Wacquant, Kent Paryaları'nda işaret ettiği komünal gettonun sosyo-mekânsal dönüşümünün, bürokrasi alanına ulaşan köklerine ışık tutmuş olur.

Wacquant'ın kent sosyolojisine dair katkısının ikinci boyutu, literatürdeki bakış açılarına alternatif yeni bir yaklaşım geliştirme çabasıdır. Fransız sosyoloğa göre, farklı yaklaşımlardan mevcut kent sosyolojisinin pratikteki karşılığı, kentte yapılan sosyolojik araştırmalardır (Wacquant, 2019). Dolayısıyla, sosyoloji içinde bir alt çalışma alanı olarak kent sosyolojisinin özgün araştırma konusu belirsizdir. Wacquant'a göre, "kendisini kent sosyoloğu olarak adlandıranlar aslında kenti çalışmıyor; kentteki toplumsal cinsiyeti ya da siyaseti çalışıyor" (a.g.e., s. 17). Bugün kent nedir sorusu ya yanıtsız bırakılmaktadır ya da verili olarak kabul edilip üzerinde düşünülmeyle gerek bile duyulmamaktadır. Bunda şüphesiz kent sosyolojisi alanındaki temel yaklaşımların ürettiği kent temsilinin de rolü vardır. Chicago Okulu'nun ekolojik yaklaşımında, işlevleri itibarıyla birbiriyle hem bağlantılı hem de

ayrışmış, yoğun nüfuslu, iç içe geçmiş daireler şeklinde birbirini kuşatan bölgeleri ifade eden kentin güncel kent gerçekliğiyle bağı oldukça zayıflamıştır. Benzer şekilde, Marxist yaklaşımların kentsel mekânı bir tür kolektif tüketim birimi ya da sermaye birikiminin ihmal edilmiş boyutu biçiminde kavramsallaştırması da günümüzde deneyimlenen kent gerçekliğinin kısıtlı bir analizini sunar. Bu kısıtlılığını aşmak için Bourdieu'nün kavramsal çerçevesini kent araştırmalarında işe koşturmak, yeni imkân ufukları aralayabilir.

Wacquant'a (2019) göre, Bourdieu sosyolojisini kentsel mekânda işe koşturmanın iki olası sonucu bulunur. Bunlardan ilki, mevcut haliyle kente özgü olmayan mekânın sosyolojisini ifade eden kent sosyolojisinin feshedilerek, topolojik sosyolojinin alt başlığına dönüşmesidir. İkincisi ise, Bourdieu'nün kavramsal araçlarını kentte işe koşturarak özgün bir kent kavrayışına ulaşmaktır. Bourdieücü bir perspektiften kent "farklı sermaye türlerinin göreceli değerlerini belirleyebilmek amacıyla mücadele halinde olduğu, ... yoğunlaştığı, biriktiği ve farklılaştığı bir mekândır" (a.g.e., s. 17). Böylesi bir yaklaşımın vaat ettiği imkânları daha yakından görebilmek için, aşağıda Bourdieu külliyyatındaki gizli kent sosyolojisinin (Savage, 2011) ana hatlarını inceliyorum.

2. BOURDIEU SOSYOLOJİSİNİN KENTE DAİR İMALARI

Pierre Bourdieu alışlageldik kent sosyologlarından değildir. Bununla birlikte, mekâna yönelik ilgi, her zaman Bourdieu'nün özgün düşünce sisteminin ayrılmaz bir parçası olmuştur ve özellikle Cezayir ve doğduğu köy Bearn'da yürüttüğü erken dönem araştırmalarında belirginleşmiştir. Bourdieu (2009) *Bekârlar Balosu*'nda, köye özgü *yeniden üretim stratejileri sisteminin* krizine ışık tutarak, kentleşme sürecinin analizini köyün çözülüşüyle başlatır. Fransız sosyolog, kentin okul, dergiler, gazeteler ve radyo aracılığıyla köyün, özellikle de köylü kadınların, sembolik dünyasına nüfuzunun yıkıcı etkilerini açığa çıkarır. Bir kez kentin büyümesine kapılmış köylü kadınların gelecek beklentileri, köyün nesnel koşullarının sunduğu imkânlarla karşılanamaz. Bourdieu, köylü kadınların köy sınırlarını aşan gelecek beklentilerinin köy hayatı üzerindeki yıkıcı etkilerini, evlilik stratejilerinde gözlemlenen değişimde bulur: Köylü kadınların gelecek beklentileriyle paralel olarak, zihinlerindeki ideal erkek imgesi kentlileşir ve çiftçi erkek evlilik piyasasındaki tüm tılsımını yitirir. Köy hayatının ve toprak ekonomisinin çözülüşü de evlilik stratejilerindeki bu değişimle, köylü kadınların evlenmek için maaşlı işlerde çalışan, kasabalı veya kentli erkekleri tercih etmesiyle başlar.

Kızlar kentten, kadın dergilerinin, tefrika romanların, anlatılan filmlerin, radyoda çalan moda şarkıların aracılığıyla cinsiyetler arası ilişki modellerini ve "köylü" köylünün tam karşıtı olan ideal erkek tipini de ödünç alıyorlar. Böylelikle, köylünün karşılayamayacağı bir beklentiler sistemi oluşuyor. Tek hevesi, "iyi bir köylü

çocuğuyla” evlenmek olan çoban kızının dönemi artık çok geride. Beyefendinin rövanşına tanık olunuyor (Bourdieu, 2009: 96).

1959 ve 1960’ta Bearn’da yürütülen bu araştırmanın bulguları elbette genellenebilir değildir. Zaten çalışmanın önemi de bulgularından ziyade, mekânın sosyolojik analizinde sergilediği iki meziyete dayanır. Bunlardan ilki, *sembolik sistemlerin toplumsal dünyayı ve fiziksel mekânı teşkil edici* ya da dönüştürücü etkisine yapılan vurgudur. Eğitim, kitaplar, gazeteler ve radyoda çalan şarkılar aracılığıyla edinilen gelecek beklentileri ya da toprak işlerinden arınmış bir coğrafyada kibar bir beyefendiyle evlenme hayali, köy toplumunun yeniden üretimini mümkün kılan evlilik stratejileri sistemini bozguna uğratarak, köy evlerinin boş, tarlalarınsa ekimsiz kalmasında ekonomik yapılarda yaşanan büyük değişimler kadar etkili olmuştur. Bununla ilişkili ikinci meziyetse, fiziksel mekânın teşkilinde büyük toplumsal yapılarla, bireysel stratejiler ve eylemler arasındaki bağlantıyı kurmak için gösterilen çabadır. En nihayetinde köyün krizi, hasat şenliklerinde dans pistindeki yerini kasabalardan ve kentlerden gelen beyefendilere kaptıran ve dans eden çiftleri uzaktan seyretmekle yetinen köylü bekâr erkeklerin krizinden ayrı düşünülemez.

Akdeniz’in karşı yakasında ise genç Bourdieu, Cezayir’in Fransız sömürgesinden çıkmak için verdiği bağımsızlık savaşına ve dönemin toplumsal karmaşasına tanıklık eder. Bourdieu’nün ilgi odağında, yerinden edilmiş köylülerin zorla yerleştirildikleri kamplarda ve büyük kentlerin çeperinde kurdukları gecekondu mahallelerinde deneyimledikleri kentleşme süreci bulunur. Bourdieu’ye (1979) göre, topraktan koparılmış Kabil köylülerinin özgün kentleşme deneyimi, toprakla iç içe geçen köy hayatında edinilmiş ve köylülerin bedenlerine kazınmış geleneksel eğilimler ile kapitalist kent ekonomisinin akılcı beklentileri arasındaki çatışmaya dayanır. Bu çatışmaya genel biçimini veren, en net biçimde kamplarda gözlemlendiği gibi, devlet iktidarının fiziksel uzama yaptığı müdahalelerdir. Devlet, kamplardaki evlerin planını, sokakların yapısını ya da sokak çeşmelerinin konumunu belirleyerek sadece kampı inşa etmekle kalmaz, aynı zamanda kampta filizlenecek toplumsal hayatın mekânsal koşullarını da biçimlendirir. Wacquant’a (2018b: 96-97) göre,

Bourdieu’nün gençlik döneminde yürüttüğü Akdeniz-aşırı çalışmalar *tüm toplumsal ve zihinsel yapıların mekânsal bir karşılığının olduğunu ve imkânın mekânsal koşullarının bulunduğunu*; sosyal mesafe ve iktidar ilişkilerinin mekânsal mesafe ile hem ifade edildiğini hem de güçlendirildiğini; (ekonomik, askeri veya kültürel) sermaye birikiminin merkezine yakınlığın sosyal değişimin gücünün ve hızının anahtar unsuru olduğunu saptar. Aslında bu erken dönem çalışmaları, (Cezayir’de sömürgeci, Fransa’da merkezi) devlet iktidarının mekâna yayılarak ve onu kontrol ederek, (toplama ve dağıtma süreçleri aracılığıyla) iskânı örgütleyerek, sembolik otoritelerin coğrafi dağılımını ve fiziksel hareketliliği düzenleyerek, aşağıdaki henüz olgunlaşmamış formülde ifade edildiği biçimde işlediğini ileri sürer:

iktidar → fiziksel uzam → sosyal yapı ve ilişkiler → eylem ve öznellik

Tahakkümün mekânsal boyutuna dair bu erken ilgi, hem ampirik araştırmalarla hem de kuramsal çalışmalarla beslenerek, Bourdieu'nün geç dönem çalışmalarında olgunluğa kavuşur. Kavram setinin belirginleşmesi ve kuramsal bakışın netleşmesiyle, erken dönem çalışmalarından üretilen yukarıdaki formül köklü dönüşüme uğrar. Her şeyden önce tahakkümün kaynağının çoğullaştığı görülür. Erken dönemdeki devlet iktidarının yerini, artık alanlar ve sermaye türleri almıştır. Dahası, iktidarın mekânla ilişkisi, onun doğrudan mekânı hedef alan müdahaleleriyle sınırlı değildir. Bourdieu, geç dönem çalışmalarında, toplumsal uzamda verilen iktidar mücadelelerinin kaçınılmaz olarak mekânsal boyutunun bulunduğunu belirtir. Bourdieu'nün iktidar mücadeleleri ve fiziksel uzam arasında kurduğu ilişkiyi anlayabilmek için önce toplumsal uzamı kavramamız gerekir. Zira, toplumsal uzam ve fiziksel uzam arasında eş-mantıklılık bulunur.

Bourdieu'ye (2014) göre, sermaye türleri üzerinde tekel kurmuş hanedanlık tipi devlette, hükümdarın yetkilerini kan bağına bakmaksızın, uzmanlara devretmesiyle iktidar farklılaşmaya başlamış ve *alanlar* ortaya çıkmıştır. Her alan, özgün bir sermaye türü üzerinde tekel kurmak ve onun meşru tanımını üretmek için verilen iktidar mücadelelerinin mahallidir. Alanların kendi içinde verilen mücadelelere ek olarak, alanlar arasında da iktidar mücadeleleri verilir. İktidar alanında, farklı alanların failleri, toplumsal uzamdaki hâkim sermaye türünü belirlemek için mücadele verirler. Her biri toplumsal hayatta etkin birer değerli kaynağı ifade eden sermaye türlerinin eşitsiz dağılımı, bir konular topografyası olarak toplumsal uzamın temel yapısını biçimlendirir (Atkinson, 2017). Her konum, sermaye karması ve hacmi birbirine yakın olan faillerin içinde yaşadığı toplumsal koşulları ifade eder. Dahası, failler içinde yaşadıkları toplumsal koşulları, eğilimler seti biçiminde içselleştirirler. Böylelikle, toplumsal konumu biçimlendiren sermaye hacmi ve karması, konuma özgü çıkarlar ve gelecek beklentileri halinde bedenselleştirilir. Kısaca Bourdieu'nün bakışında, toplumsal uzamdan fişkıran iktidar mücadeleleri, toplumsal konuma nüfuz etmekle kalmaz, bedensel eğilimlere ve hislere sızar. Burada önemli olan nokta, hem toplumsal uzamın hem de iktidar mücadelelerinin verili, genel-geçer bir şablonunun bulunmamasıdır.

Ortak bir kültür, sistematik işlevler, kesişen çatışmalar ya da aşkın bir otoritenin bir arada tuttuğu kusursuz bir bütünlüğü ima eden toplum kavramından farklı olarak, *toplumsal uzam*, kapitalizm, modernite ya da postmodernite gibi belirli bir sosyal mantık altında toplanamayacak, göreceli olarak özgün oyun alanları topluluğudur (Wacquant, 1992: 16-17).

Öyleyse, toplumsal hayattaki iktidar mücadeleleri, kapitalizmin içsel çelişkilerinden doğan sınıf mücadelelerine indirgenemez. Toplumsal uzamdaki iktidar mücadeleleriyle örülmüş konumların ve konumları işgal eden gruplar arasındaki çatışmalı ilişkilerin kaynağı, alanlarda verilen mücadelelerdir. Bourdieu (2015a) *Ayrım*'da Fransız toplumsal uzamını biçimlendiren iki temel sermaye türünün ekonomik ve kültürel sermaye olduğunu belirtir; fakat bunun evrensel bir şablon olmadığını da ekler. Herhangi bir toplumsal uzamda hâkim sermaye türü, özgün tarihsel mücadeleler içinde belirlenir (Bourdieu,1991). Tarihsel mücadelelere bağlı olarak bir toplumsal uzamda ekonomik veya kültürel sermaye dışında, bürokratik, siyasi veya dini sermaye de hâkim sermaye tipi olabilir. Sermaye türleri ve toplumsal uzamın yapısı üzerinde durmamız boşuna değildir. Çünkü “toplumsal uzamın yapısı kendisini en açık şekilde, mekansal zıtlıklar biçiminde, iskan edilen (ya da mülk edinilen) mekanda açığa vurur. ... [Dahası], fiziksel uzamda somutlaşmış toplumsal yapılar zihinsel yapılara, sosyal görme ve bölme ilkelerine dönüşür” (Bourdieu, 1996: 13-15). Uzun lafın kısası Bourdieu'ye göre, toplumsal uzam ve fiziksel uzam arasında eş-mantıklılık vardır. Varoşlar, gecekondular, apartmanlar, lüks rezidanslar ve güvenli siteler arasındaki mekânsal hiyerarşi, bu muhitlerde yaşayan failer arasındaki toplumsal hiyerarşiyle paralellik arz eder. İnşa edilmiş çevre, etrafını saran iktidar mücadelelerinin (örneğin bürokratların, yerel yönetimlerin, hukuki süreçlerin ve medyanın) tazyiklerine açık biçimde şekillenir ve burada iskân eden ya da burayı mesken tutan failerin sermaye karması ve hacminin somutlaşmış bir ifadesidir. Öyleyse yaşadığımız ya da çalıştığımız binalar, zamanımızın çoğunu geçirdiğimiz çevre, bizim toplumsal konumumuzun somut karşılığıdır. Fakat fiziksel uzamın işlevi, sermaye türleriyle örülmüş toplumsal konuma ayna tutmakla sınırlı değildir; o aynı zamanda, içselleştirilmiş dış dünyadır: fikirlerimizin, bakış açımızın ve hayat tarzımızın verimli toprağıdır. İçine doğduğumuz ve içselleştirdiğimiz toplumsal koşullar, mekansal koşullardan bağımsız düşünülemez. Aile ve ev arasında nasıl güçlü bir bağ varsa, toplumsal uzam ve fiziksel uzam arasında da böyle güçlü bir bağ vardır. Dahası bu bağ, zihinsel şablonlara ve bedene kazınmıştır. Örneğin, alt-proleterlerin toplumsal konumu, gecekondular mahallelerinden, bu mahallelerdeki evlerinden, evlerinde pişen yemeklerden, odalardaki mobilyalardan, duvarlarda asılı olan resimlerden, izlenen televizyon programlarından ve ev sınırlarını aşan diğer tercihler repertuarından bağımsız düşünülemez. Öyleyse Bourdieu'nün geç döneminde iktidar ilişkileri, toplumsal konum, mekân ve beden arasındaki ilişki şöyle formüle edilebilir:

Alanlar (kurumlar) → sermaye türleri → toplumsal konum (mahalleler ve evler) → beğeniler

Bu formül, en açık biçimde *Dünyanın Sefaleti*'nde (2015b) iş başındadır. Bourdieu ve meslektaşları, mekânsal hiyerarşinin dibindeki faillerin yaşadıkları muhite sıkışmışlık halinin ve bütün sosyal hayata sızan ağır kadercilik hissiyatlarının toplumsal yapılarıdaki iktidar mücadeleleriyle bağlantısını ve alt-proleterlerin bakış açılarının sembolik mücadelelerle olan ilişkisini incelerler. Bourdieu, bir taraftan kentsel sorunların ekonomik yapılarla (örneğin ekonominin sanayisizleşmesiyle) ilişkisine ışık tutarken, diğer taraftan da yoksunluk bölgelerinde yaşayan faillerin bireysel bakış açılarının mekânla kurduğu güçlü ilişkileri inceler (Savage, 2011). Buradan yola çıkarak, mekânın Bourdieu sosyolojisinde dört işlev üstlendiğini söyleyebiliriz. İlk olarak mekân, iktidarın yoğunlaştığı alanları kurumlar vasıtasıyla somutlaştırır ve gözlemlenebilir hale getirir. İkinci olarak mekân, sermaye türlerinin eşitsiz dağılımıyla biçimlendirilerek, iktidar mücadelelerini toplumsal ayrımlara tercüme eder. Üçüncü olarak mekân, üzerinde var olan faillerin bakış açılarını ve sınıflandırma sistemini biçimlendiren somut dayanak noktasıdır. Dördüncü ve son olarak da, toplumsal koşulların içselleştirilmesiyle ortaya çıkan sembolik ayrımları (ya da hayat tarzı farklılıklarını) somutlaştırır. Özetle, Bourdieu sosyolojisinde kent, “çeşitli sermaye türlerinin yoğunlaştığı, biriktiği, farklılaştığı ... [ve] göreceli değerlerini belirlemek için mücadele halinde bulunduğu mekândır”

SONUÇ: KENTİ WACQUANT'LA DÜŞÜNMEK

Çağdaş kent çalışmaları için Wacquant külliyatından çıkarılabilecek dört ders bulunur. Her şeyden önce, Wacquant (2015) için sosyoloji, epistemolojik bir uğraştır. Dolayısıyla sosyolog, medyada, bürokratik dilde ve akademik literatürde hazır olarak bulduğu kavramları, sorgusuz sualsiz benimsemek yerine, kullanacağı kavramları inşa etmelidir (Wacquant ve Akçaoğlu, 2017). Wacquant'ın ileri marjinallik, bölgesel damgalama, ceza devleti, komünal getto, hiper-getto ve anti-getto gibi kavramları, bu epistemolojik ihtiyat çağrısının uygulamalı örneği olarak görülebilir. Bu aynı zamanda, mevcut kent sosyolojisi literatüründeki yerleşik bakış açılarını hiç sorgulamadan benimsemeye dair de bir uyardır. Wacquant, kent sosyolojisinin belirli bir mekânsal birimin ya da bu mekânla özdeşleşmiş bir grubun sosyolojisi olmadığını vurgular. Fransız sosyoloğa göre kentsel mekân, onu kuşatan iktidar mücadelelerinden ve onu işgal eden faillerin bedensel eğilimlerinden kopuk bir şekilde ele alınmaz. Wacquant sosyolojisinden çıkartılabilecek ikinci ders, Bourdieu'nün geliştirdiği kavram setinin kent çalışmaları için sunduğu imkanlarla ilgilidir. Bourdieücü perspektiften kent, çeşitli sermaye türlerinin yoğunlaştığı, biriktiği ve farklılaştığı bir mücadele mahallidir. Fakat Bourdieu sosyolojisinin imkanlarına dair bu çağrı bir tür kuramsal tekçilik olarak okunmamalıdır. Wacquant'ın çalışmalarında Bourdieu her daim olumlanmadığı gibi, genişletilip marjinalleştirilir ve zaman zaman da Weber, Goffman, Polanyi, Schmitt ve Koselleck gibi farklı figürlerin yaklaşımlarıyla sentezlenir. Öyleyse Wacquant'ın çalışmalarından çıkarılabilecek üçüncü ders, kuramın kutsanacak

bir şeyden ziyade kullanılacak bir şey olduğunu hatırlamaktır. Son olarak, Wacquant'ın etnografiyle iç içe geçmiş, araştırmacıyı masasından kaldırıp incelediği konunun içine çeken ve araştırma nesnesinin çırağına dönüştüren bedenden sosyoloji yaklaşımı, kent çalışmaları için yeni bir esin kaynağına dönüşebilir. Fakat yine de etnografi tek başına yeterli bir yöntem olarak görülmemelidir; hermönetik, istatistik ve anket Wacquant çalışmalarında etnografik verileri desteklemek için başvurulan diğer yöntemlerdir.

City and Social Theory in Loïc Wacquant

EXTENDED SUMMARY

This article focuses on the possibilities of Loïc Wacquant's peculiar research program especially for urban sociology. Loïc Wacquant is one of the prominent contemporary sociologists who combines empirical research, theoretical discussions, and methodological interventions. Wacquant, one of the leading representatives of Pierre Bourdieu sociology, generates an original sociological approach by expanding, marginalizing, and synthesizing his mentor's theoretical point of view. The study first focuses on the four fundamental principles that underlie this unique perspective and form the backbone of Wacquant's corpus. These four basic principles are epistemological vigilance, putting Bourdieu to work, carnal sociology through ethnography, and criticism as an antidote of common sense.

One of the most striking features of Wacquant's sociology is the unique set of concepts he developed. Advanced marginality, hyperghetto, anti-ghetto, territorial stigma and penal state are the most striking elements of this unique set of concepts. What is aimed with these moves is more than a simple quest for peculiarity. Just like his mentor Bourdieu, Wacquant is sensitive to the destruction of doxa in both everyday and academic uses of language. Concepts are the tools of symbolic struggles to produce a legitimate definition of the social world, as well as the tools for scientists to perceive, understand and construct. Therefore, if they are used unvigilantly, the interests embedded in the concepts (for example, bureaucratic or mediatic) will distort the researcher's point of view and destroy the object under study. Such a motivation lies behind Wacquant's diligence and effort to explain the concept of the ghetto or to criticize the concept of the underclass.

For Wacquant's sociology, which draws from various theoretical sources, the main guide is Pierre Bourdieu's relational sociology. Examination of the complex homology between social space, symbolic space and physical space, the effort to firmly establish the link between social structures, physical space, body and practice and the emphasis on the constitutive capacities of symbolic systems are typical signs of the Bourdieu legacy on Wacquant. If the first dimension of Wacquant's relationship with Bourdieu's theory is to employ the conceptual framework of relational sociology in his research program, the second dimension is to clarify the internal logic, basic principles, possibilities, and limitations of Bourdieu's oeuvre. This theoretical interest, which started with a comparative article on Marx and Bourdieu while he was still a doctoral student at the University of Chicago, reaches its peak with the *Invitation to Reflexive Sociology*, which he co-authored with Bourdieu. This theoretical interest, which was active throughout Wacquant's career, gained a new impetus after the decease of Bourdieu in 2002. During this period, he has written significant works on the main lines, basic concepts, theoretical nodes, political implications, and sources of inspiration of Bourdieu's sociology.

According to Wacquant (2017), Bourdieu's basic conceptual framework consisting of social space, capital, field, habitus, symbolic violence, symbolic power, and reflexivity overcomes the synthetic distinctions between social structures, power struggles and meaning relations that sociology has tried to overcome. According to Wacquant, Bourdieu's original contribution is based on a duet of social space and symbolic power rather than the triad of capital, field, and habitus. While social space is the main category that originates all other concepts, symbolic power is the neglected but most effective form of power: domination established on cognitive categories is the magic key of reproduction that leads to the misrecognition of other forms of domination and thus opens the door of legitimacy to the arbitrary order of the social world. Based on multiple sources, Bourdieu's sociology has four main arteries, according to Wacquant (2018): Bachelard's epistemological break and vigilance, Weber's historicization of the social world, agent and mental categories, Durkheim's topological reasoning style, and Cassirer's warning about the constitutive capacity of symbolic structures.

Wacquant's relationship to Bourdieu's theory is not a blind allegiance, as is sometimes claimed. Bourdieu's conceptual set is tested by empirical research, updated when necessary, and sometimes marginalized, as in the use of the concept of habitus as an ethnographic tool. Wacquant takes Bourdieu's disposition-based practice theory one step further and develops his carnal sociology approach. If human being is dispositional, the knowledge of the social world formed through her practices takes place in the body. Ethnography makes it possible to analyze bodily dispositions and cognitive categories by learning from the body. In *Body and Soul* (2012), Wacquant examines the passions, desires, skills, and cognitive categories that bring anyone into the ring and turn them into a boxer, through his own experience as an apprentice boxer. According to him, the same method can be used to explore the inner logic of different objects of inquiry, from poverty to the justice system. Finally, ethnographic-based knowledge is the raw material of criticism used to dissipate the commonsensical ideas surrounding the research object. Just like for Bourdieu, for Wacquant, sociology is a combat sport that aims to reveal the commonsense and systems of domination that captivate the categories of perception and meaning, and thus to give meaning back to the agent.

The article then explores the outlines and basic conceptual equipment of Wacquant's work, from *The Urban Outcasts* to *Punishing the Poor*. The connections that the French sociologist tries to establish between urban space, power struggles and bodily dispositions are underlined. Finally, the foundation of his peculiar urban sociology is explored in Pierre Bourdieu's corpus. The different dimensions and implications of Bourdieu's interest in urban space, from his early work in Algeria to his late work in France, are discussed. It is contended that there are four main implications in the oeuvre of Bourdieu regarding urban space. First, physical space makes the power observable by embodying the forms of

capital in various institutions. Second, physical space is shaped by the unequal distribution of the forms of capital and translates power struggles into social distinctions. Third, physical space is the tangible fulcrum that shapes the cognitive categories of the agents who occupy it. Fourth and lastly, it embodies the symbolic distinctions (or lifestyle differences) that emerge through the internalization of social conditions. To sum up, the research program of Wacquant contributes to the contemporary urban sociology in two main forms. First, he shows how to connect the lived experience of urban inequality with the power struggles. Second, benefiting from the conceptual tools of Pierre Bourdieu, he invites urban scholars to redefine what city is.

KAYNAKÇA

- Atkinson, W. (2017). *Class in the New Millenium: The Structure, Homologies and Experience of British Social Space*. London: Routledge.
- Bourdieu, P. (1979). *Algeria 1960*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, P. (1991). "First Lecture. Social Space and Symbolic Space: Introduction to a Japanese Reading of Distinction". *Poetics Today* 12(4): 627-638.
- Bourdieu, P. (1996). "Physical Space, Social Space, and Habitus". *Institutt for Sociologi og Samfunnsgeografi Universitetet i Oslo, Rapport* 10.
- Bourdieu, P. (2014). *On the State*. Malden: Polity Press.
- Bourdieu, P. (2015a). *Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. (2015b). *Dünyanın Sefaleti*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Bourdieu, P. ve Farage, S. (1994). "Rethinking the State: Genesis and the Structure of the Bureaucratic Field." *Sociological Theory* 12(1): 1-18.
- Bourdieu, P. ve Wacquant, L. (2003). *Düşünümsel Bir Antropoloji İçin Cevaplar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Delica, K. N. ve Hansen, C. S. (2016). "Pillars in the Works of Loïc Wacquant". *Thesis Eleven* 137(1): 39-54.
- Flint, J. ve Powell, R. (2019). *Class, Ethnicity and State in the Polarized Metropolis: Putting Wacquant to Work*. London: Palgrave MacMillan.
- Goffman, I. (2014). *Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar*. Ankara: Heretik Yayınları.
- Hancock, B. H. (2009). "Following Loic Wacquant into the Field". *Qualitative Sociology* 32(1): 93-99.
- Wacquant, L. (1992). "Toward a Social Praxeology: The Structure and Logic of Bourdieu's Sociology. Bourdieu". *Invitation for a Reflexive Sociology* (Ed: Bourdieu P. ve Wacquant, L.). Cambridge: Polity Press.
- Wacquant, L. (2009a). *Prisons of Poverty*. London: University of Minnesota Press.
- Wacquant, L. (2009b). *Deadly Symbiosis: Race and the Rise of Neoliberal Penalty*. New York: Polity Press.
- Wacquant, L. (2009c). *Punishing the Poor: The Neoliberal Government of Social Insecurity*. Durham: Duke University Press.

- Wacquant, L. (2012). *Ruh ve Beden: Acemi Bir Boksörün Defterleri*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Wacquant, L. (2018). "Four Transversal Principles for Putting Bourdieu to Work". *Anthropological Theory* 18(1): 3-17.
- Wacquant, L. (2019). *Kenti Bourdieu'yle Düşünmek: İlişkisi, İlkeleri ve Uygulamaları*. *İdeal Kent* 26: 146-175.
- Wacquant, L. (2022a). "Bedenden Kavramların İşleyişi". *Strata: İlişkisel Sosyal Bilimler Dergisi* 9: 113-148.
- Wacquant, L. (2022b). *The Invention of the Underclass: A Study in the Policy of Knowledge*. Cambridge: Polity Press.
- Wacquant, L. (2015). *Kent Paryaları: İleri Marjinalliğin Karşılaştırmalı Sosyolojisi*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.
- Wacquant, L. ve Akçaoğlu, A. (2017). "Practice and Symbolic Power in Bourdieu: The View From Berkeley". *Journal of Classical Sociology* 17(1): 55-69.

KATKI ORANI / CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA / EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR / CONTRIBUTORS
Fikir veya Kavram / <i>Idea or Notion</i> %100	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak / <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Aksu AKÇAOĞLU
Tasarım / <i>Design</i> %100	Yöntemi, ölçeği ve deseni tasarlamak / <i>Designing method, scale and pattern</i>	Aksu AKÇAOĞLU
Veri Toplama ve İşleme / <i>Data Collecting and Processing</i> %100	Verileri toplamak, düzenlenmek ve raporlamak / <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Aksu AKÇAOĞLU
Tartışma ve Yorum / <i>Discussion and Interpretation</i> %100	Bulguların değerlendirilmesinde ve sonuçlandırılmasında sorumluluk almak / <i>Taking responsibility in evaluating and finalizing the findings</i>	Aksu AKÇAOĞLU
Literatür Taraması / <i>Literature Review</i> %100	Çalışma için gerekli literatürü taramak / <i>Review the literature required for the study</i>	Aksu AKÇAOĞLU